

Професійний розвиток українських вчителів для підтримки добробуту під час війни та переміщення

Уроки, вивчені під час спільного створення онлайн-курсів професійного розвитку для вихователів дошкільнят у співпраці з українськими педагогами та для українських педагогів

Аліса Верещагіна та команда проекту Центру професійного навчання,
Переклали Антоніна Девіцька та Інеса Мельник

**Center for
Professional Learning**
at Childhood Education International

Зміст

I. Контекст та огляд проекту	3
II. Структура проекту: Навчання та лідерство в спільноті практиків	5
III. Результати проекту: ключові висновки та відповідні рекомендації	6
А. По всій Україні є інтерес до курсів, які підтримують професійний розвиток вчителів, особливо з тем надання психосоціальної підтримки та психічного здоров'я	6
Б. Якісна, глибока контекстуалізація є інтенсивним, співтворчим і орієнтованим на деталі процесом	9
В. Забезпечення відкритого цифрового доступу до курсів (та іншого цифрового професійного розвитку вчителів) має вирішальне значення для вчителів, які працюють в умовах переміщення та надзвичайних ситуацій.	11
Г. Ідеально розробляти онлайн-курси з урахуванням модульності та портативності – отже, і адаптивності, особливо в освіті в умовах надзвичайної ситуації та переміщення.	13
Ґ. Нестабільність освіти в умовах надзвичайної ситуації, переміщення та конфлікту вплине на швидкість і хід спільної роботи.	14
Д. Врахування думок викладачів-практиків і відзначення їхньої стійкості та досвіду є життєво важливим для забезпечення стабільної роботи викладачів	15
Е. Професійне навчання – це безперервний процес протягом усього життя, який переважає над навчальними курсами та ресурсами, що є у вільному доступі.	16
IV. Висновок	17
V. Посилання та інші ресурси	18

Подяки

Цей проект був би неможливим без надзвичайних зусиль команди українських педагогів, практичних психологів та інших експертів, які розробляли, редагували та створювали курси. Дякуємо наступним членам команди за їхній внесок у цю роботу:

Соломія Бокович , Міністерство освіти і науки України	Анастасія Лужеська , співробітник проекту
Софія Бирич , співробітник проекту	Володимира Махукова , співробітник проекту
Злата Громова , старший консультант проекту	Наталя Ониськів , співробітник проекту
Наталія Гуменюк , співробітник проекту	Жанна Пищик , співробітник проекту
Джулі Каспер , директор з навчання вчителів та лідерства, CPL, CE International	Марина Столяр , директор програми РДРВ, Україна
Таїса Конєвська , співробітник проекту	Ліна Сиранчук , співробітник проекту
Уляна Козачол , співробітник проекту	Наталія Вовкула , співробітник проекту
	Аліса Верещагіна , старший спеціаліст проекту, CPL, CE International

Роботу, підсумовану в цьому брифі, було підтримано компанією Porticus, а курси були створені у співпраці з Українським інститутом розвитку освіти. Наразі курси доступні безкоштовно для громадськості на платформі онлайн-курсів Childhood Education International, а також на платформах Prometheus і Learning Equality. Ми вдячні всім, хто долучився до цієї роботи і зробив свій великий чи малий внесок.

I. Контекст та огляд проекту

У період з жовтня 2022 року по вересень 2023 року команда педагогів, практичних психологів, освітніх дизайнерів, лідерів освіти та партнерів проекту працювала з Центром професійного навчання Childhood Education International в партнерстві з Українським інститутом розвитку освіти, щоб контекстуалізувати та переосмислити чотири онлайн-курси з бібліотеки відкритого доступу Childhood Education International для українських викладачів, вихователів та їх підопічних. Партнери проекту Українського інституту розвитку освіти, Teach for Ukraine, Група підтримки реформ в Україні при Міністерстві освіти та члени Українського освітнього кластеру, робочих груп з надання психосоціальної підтримки визнали ці курси особливо цінними та цікавими для освітян по всій Україні :

- *Травмообізнані: практики для вихователів і вчителів*
- *Травмообізнані: Вплив травми на розвиток дітей раннього віку*
- *Я і якісне та цілісне навчання. Соціально-емоційне навчання і психосоціальна підтримка*
- *Благополуччя та Захист Дітей*

Цей проект спільного створення курсів і їх розповсюдження розпочався приблизно через сім місяців після вторгнення Росії в Україну 24 лютого того ж року. Після вторгнення 24 лютого майже чотири мільйони українців стали внутрішньо переміщеними особами, у тому числі понад мільйон дітей (УВКБ ООН, 2023). Ще 6,3 мільйона українців покинули країну через війну, а понад 17 мільйонів по всій країні потребують термінової гуманітарної допомоги (УВКБ ООН, 2023). Вторгнення порушило навчання в школах, яке тільки поверталось до нормального життя після пандемії COVID-19. Крім того, з початку війни понад 400 шкіл і навчальних закладів було зруйновано бомбардуванням, а тисячі інших пошкоджено (ЮНІСЕФ 2023).

Коли почалася війна, українські освітяни, неурядові та міжнародні організації наголосили на необхідності професійного розвитку вчителів, який спрямований на соціальне та емоційне навчання, психосоціальну підтримку та травма-інформовані практики. У відповідь на цей заклик, під керівництвом колег з Українського інституту розвитку освіти, Центр професійного навчання працював з місцевими партнерами та спеціальним консультантом проекту в Києві, щоб зібрати та очолити команду з 10 учасників проекту – вихователів раннього розвитку та практичних психологів з різних регіонів України – через процес контекстуалізації, переосмислення та, зрештою, повної перебудови чотирьох онлайн-курсів професійного розвитку, про які згадувалось раніше.

Команда проекту працювала в цифровій спільноті практиків за надзвичайних умов протягом усього проекту. Стипендіати проекту викладали в поєднанні очних, гібридних і дистанційних навчальних програм. Електропостачання та підключення до Інтернету були

щоденною проблемою, і враховуючи постійні обстріли – лише у 2023 році в Україні було понад 6000 повітряних тривог (Гуменюк, 2024) – команда часто приймала участь в онлайн сесіях з бомбосховищ або в суцільній темряві. Декілька стипендіатів переїхали та влаштували життя в нових містах і працювали в переміщених локаціях. Окрім професійної діяльності, жіночий колектив стипендіатів піклувався про власних дітей, приділяв час і донати на допомогу українському війську. Незважаючи на ці труднощі, високий рівень відповідальності та відданості залишався визначальною характеристикою команди. Учасниці відвідували щотижневі зустрічі, коли це було можливо, і брали на себе відповідальність за проект у сфері своїх інтересів і знань, таких як переклад, графічний дизайн, створення відео та звуку, інтерактивність та гейміфікація, а також створення курсу на системі управління навчанням (LMS).

Завдяки цій роботі та в рамках постійної роботи спільноти практиків команда проекту поглибила своє розуміння того, що контекстуалізація курсу є тонкою та вимогливою, і що цифрові курси процвітають у «рідних» середовищах, таких як національні чи регіонально визнані платформи. Крім того, команда відчула, як нестабільність у воєнний час впливає на спільноти практиків, а також на їх здатність розробляти та реалізовувати проект. Створення курсів виключно для українського контексту в час великої потреби культивувало надію та захоплення через відчуття спільної мети та внеску, водночас (1) надаючи можливість педагогам ділитися своїми думками та досвідом про те, як це – працювати вчителем у воєнний час і (2) надаючи простір для догляду за собою, один одним і більшими громадами.

Основні результати проекту включають:

- Розширення доступу до якісних, глибоко контекстуалізованих, україномовних ресурсів для використання дорослими, які навчають дітей та доглядають за ними, які нормалізують самообслуговування в процесі навчання/догляду за дітьми.
- Широке розповсюдження цих онлайн-курсів по всій Україні, охоплення понад 24 000 осіб між їх публікацією восени 2023 року та офіційною датою закриття проекту 31 березня 2024 року (курси залишаються відкритими)
- Мультирівневе навчання на індивідуальному, груповому, організаційному та системному рівнях, яке наведено в наступних розділах для (1) подальшої підтримки українських викладачів і учнів і (2) служить орієнтиром для освіти в надзвичайних ситуаціях і освіти в екосистемах переміщення

II. Структура проекту: Навчання та лідерство в спільноті практиків

Спільнота практиків — це група, яка поділяє стурбованість, набір питань або цікаву тему та збирається разом для досягнення як індивідуальних, так і колективних цілей. Спільноти практиків часто зосереджені на створенні та обміні знаннями, щоб їх учасники могли зміцнити свою практику та вплинути на позитивні зміни в своїх місцевих спільнотах і професійних сферах. У сильній спільноті практиків члени мають спільну сферу інтересів, цінностей та компетентностей; вони об'єднані навколо спільної мети, водночас підтримуючи прагнення та інтереси окремих осіб. Завдяки своїй силі заохочувати до співпраці, колективних досліджень та дій, спільноти практиків можуть служити ефективною формою професійного розвитку для вчителів (DuFour та ін., 2008).

Команда, яка брала участь у цьому проекті, була різноманітною, приносячи власні точки зору в дискусії та досвід створення курсів у своїй спільноті практиків. Серед 10 стипендіатів групи були представлені люди різного віку, років професійного досвіду, інтересів і навичок, а також географічного розташування. Хоча деякі члени команди перебували в Україні, інші були переміщені або переїжджали під час роботи. Ці численні точки зору та різноманітний життєвий досвід серед членів групи сприяли різноманітності та динамізму в рамках основної спільноти практик проекту.

Центр професійного навчання в SE International розвиває та підтримує спільноти практиків у широкому спектрі своєї роботи, щоб сприяти співпраці та обміну знаннями в рамках дизайну сталого навчання, заснованого на Концепції сталого навчання, розробленій у 2018 році та нещодавно розширеній концепції доктора Діани Вулліс. Коли справа доходить до навчання в надзвичайних ситуаціях, спільноти практиків надають окремим членам спільноти унікальну можливість поділитися та обмінятися думками, досвідом і найкращими практиками. Багато викладачів, які протягом багатьох років брали участь у проектах спільнот практиків, висловлювали вдячність за те, як спільнота практиків не лише надала їм доступ до групи однодумців, але й надала можливість бути почутими. Колеги, які працюють над цим проектом, говорили про це в дописах у спільноті Jamboard на півдорозі проекту (нотатки подано українською):

- Це один із найкрутіших моментів у моєму досвіді роботи. Команда — це вміння ділитися, довіряти, делегувати, долати труднощі, мислити інакше. І радіти, сміятися, розмірковувати.
- Ми маємо багато спільного. Проте всі ми дуже, дуже різні, і маємо різний досвід, бачення, думки. Це круто, коли вони [колеги] роблять тобі компліменти, а ти сидиш і думаєш: «О, я це зробив!»
- Цей досвід допоміг мені повірити в себе, відчути себе соціально корисним, а також познайомитися з однодумцями, а також важливу інформацію, яку можна донести до великої кількості людей.

- Командна робота була добре злагоджена. Дуже тепла спільнота викладачів і професіоналів своєї справи.
- Командна робота була для мене дуже цінним досвідом. Колектив був професійний та дружній. Працювати було дуже комфортно. Дякую всім.

“Це один із крутіших моментів у моєму досвіді роботи. Команда – це вміння ділитися, довіряти, делегувати, долати труднощі, мислити інакше. І радіти, сміятися, розмірковувати.”

Створюючи міцну та активну спільноту практиків, колеги цієї команди вчилися один в одного. Таким чином, протягом проекту вони поглибили своє розуміння практики інформування про травми, інтеграції технологій, створення онлайн-курсів та багато іншого.

III. Результати проекту: ключові висновки та відповідні рекомендації

A. По всій Україні є інтерес до курсів, які підтримують професійний розвиток вчителів, особливо з тем надання психосоціальної підтримки та психічного здоров'я

Дані про учасників курсів підтверджують, що існує великий інтерес до курсів, які було поширено по всій Україні, що, у свою чергу, свідчить про бажання отримати професійні можливості навчання, адаптовані до контексту України та воєнного часу, які зосереджені на темах психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, соціального та емоційного навчання, захисту дітей. Учасники курсів проживають у містах та сільській місцевості по всій Україні, включаючи малі та великі міста, села, окуповані території (Попасна) та неокуповані території, включаючи Бучу. **Широкий географічний розподіл слухачів курсів по різних регіонах України підкреслює їх необхідність у національному масштабі.**

Існує широкий розподіл за віком і рівнем дітей, з якими працюють вихователі та вчителі, що вказує на потребу в цьому типі професійного розвитку впродовж усього періоду навчання. Незважаючи на те, що курси були розроблені для вихователів раннього розвитку, був досить рівномірний розподіл між віком/рівнями навчання. Найбільше представництво (43,38%) надійшло від вступників, які навчають учнів середньої школи, тоді як ті, хто навчає дошкільнят (віком 1-4 роки) і молодших школярів (віком 5-8 років), становлять 18,31% і 43,08% учнів відповідно (таблиця 1). Рівномірний розподіл рівнів, які викладають учасники курсів, свідчить про те, що вони прагнуть отримати доступ і пройти курси, пов'язані з темами добробуту, соціо-емоційного навчання, психосоціальної підтримки і захисту дітей, навіть якщо вони не ідеально підходять для їхнього

навчального контексту (у випадку, коли вчителі викладають у інших вікових категоріях). Дані оцінки курсу пост фактум ще більше підтверджують це. На запитання, наскільки тренінг відповідає їхнім потребам, середня відповідь за шкалою від 0 (зовсім не доречно) до 5 (саме те, що мені було потрібно) становила 4,8, високий бал, враховуючи, що зміст міг не відповідати рівню класу для всіх зарахованих вихователів (рис. 1).

дошкілля (1-4 роки)	18.31% 119
початкова школа (5-8 років)	43.08% 280
старша початкова школа (9-11 років)	37.38% 243
молодша середня школа (12-14 років)	42.15% 274
старша середня школа (15-18 років)	43.38% 282

Таблиця 1. Зараховані на курс за віком/рівнем навчання.

Загалом понад 100, оскільки вчителям дозволили вибрати більше одного варіанту

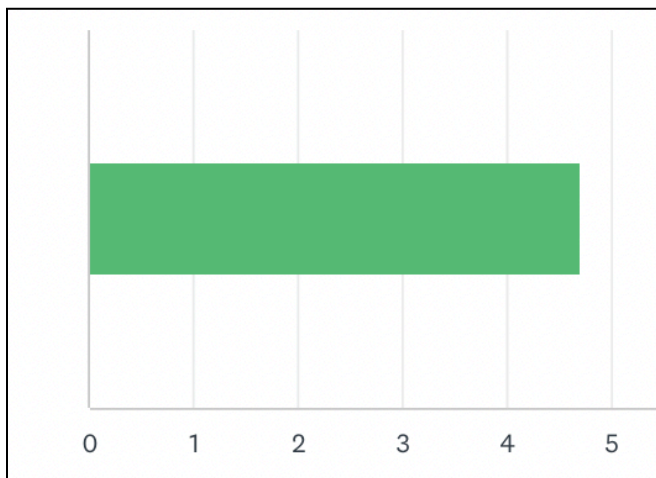

Рис 1. Рейтинг того, наскільки добре курс(и) відповідає потребам.

Наскільки це навчання відповідало твоїм потребам? (0 - зовсім не відповідало, 5 - це саме те, що мені потрібно).

Крім того, був високий рівень взаємодії з курсами на домашній платформі CE International, Eurekos. На всіх чотирьох курсах 80% слухачів вивчали частину контенту або весь його зміст. На основі відгуків учасників команда пояснює це явною потребою та

інтересом до змісту, а також коротким, легко доступним і зрозумілим характером курсів, які можна пройти за один раз або за кілька коротких днів.

Враження стипендіатів та учасників ще більше підтверджують необхідність цього нового набору курсів для України. Для одного учасника проекту участь у проекті спонукала її більше думати про відмінності між поколіннями вчителів. За її словами, старші покоління вчителів, які навчалися за радянських часів (середній вік вчителів в Україні – 45 років), звикли звертати увагу на успішність учнів. Це тому, що вони вирости та розпочали свою викладацьку кар'єру в середовищі, яке вважало оцінки студентів єдиним критерієм успіху. Отже, цим вчителям важко сприймати таку педагогіку, як соціо-емоційне навчання або інклюзивну освіту, як важливі напрямки, на її думку. Як наслідок, існує потреба в курсах з усвідомлення травм для українських освітян, щоб уникнути мізантропії, булінгу, самогубств і насильства. Для цього співробітника проекту потреба стала більш очевидною, коли вона працювала над матеріалами курсу та помітила їх відхилення від давно прийнятих норм.

Подібними міркуваннями поділилася і слухачка курсу, яка викладає в педагогічному університеті. У розмові про відповідність курсів її професійному досвіду вона заявила, що, «на жаль, соціо-емоційне навчання часто не є в центрі уваги вчителів, тому що все ще дуже часто використовують оціночні твердження на заняттях». Курси пропонують ідеї, які відходять від цієї традиції відповідно до її перегляду, аналізу та застосування вмісту.

Реакція інших учасників курсу була набагато глибшою на особистому рівні, тому що курси змусили їх усвідомити або знайти щось у собі. Під час сеансу фокус-групи одна учасниця згадала, що спочатку вона сприймала курси як ще одну безкоштовну новинку, яка допоможе їй бути ще кращою матір'ю. Але в якийсь момент отримана інформація стала резонансною, і вона зрозуміла, що курси можуть допомогти їй насамперед осмислити власне дитинство. Ця жінка поділилася, що це надихнуло її вперше звернутися до психотерапевта, щоб розпочати власний процес зцілення.

“За свідченнями студентів університету, самих слухачів курсу; курси стали визначальним у подальшій взаємодії зі студентами чи власними дітьми.”

Іншим ключовим спостереженням учасників було те, що курси мають потенціал для впливу на майбутніх викладачів, які навчаються або планують вступати на програми підготовки вчителів. Про це зазначила одна із стипендіаток проекту зі своїх розмов із слухачами курсу: «за свідченнями студентів університету, самих слухачів курсу; курси стали визначальним у подальшій взаємодії зі студентами чи власними дітьми». Це свідчить про те, що курси можуть надихнути та мотивувати майбутні покоління

українських освітян, оскільки вони вивчаються та використовуються в програмах підготовки вчителів до служби, а також у програмах підвищення кваліфікації.

Б. Якісна, глибока контекстуалізація є інтенсивним, співтворчим і орієнтованим на деталі процесом

Процес контекстуалізації курсу – або українізації, як його описала старший консультант проєкту д-р Злата Громова – виявився суворим, тривалим і складним процесом. Те, що спочатку планувалося опанувати від чотирьох до п'яти місяців, натомість затягнулося на дев'ять.

У своїй бібліотеці відкритих ресурсів Childhood Education International мав чотири курси, які зацікавили Міністерство та партнерів проєкту, коли спалахнув конфлікт у лютому 2022 року. Курси були швидко та дуже неякісно перекладені українською, польською та румунською мовами. Таким чином, команда проєкту почала з уже існуючих текстів курсів у перекладі. Стипендіатам знадобився деякий час, щоб прочитати, переосмислити та зрозуміти матеріал курсу. Вони креативно розібрали контент, вклавши у цей процес творчість, переглянули та переосмислили його, а потім розробили план перебудови курсів. Колектив вирішив створювати по одному курсу на платформі, що дозволило їм проводити більш глибокі обговорення змісту курсу на командних зустрічах. Вони обмінювалися досвідом та знаннями, як вихователі дошкільнят, практичні психологи, фахівці з навчання та розвитку, а також любителі дизайну інтерактивних інструкцій. Цей процес дозволив групі об'єднати свої колективні знання та навички, щоб зробити кожен курс максимально корисним, актуальним і значущим для викладачів по всій Україні.

Як зазначалося вище, **стипендіати інвестували не лише в контекстуалізацію, але й в українізацію курсів.** Це означало відтворення деяких елементів курсів, щоб безпосередньо говорити про українську мову, культуру, досвід і поточні життєві реалії. Кілька прикладів контекстуалізації, або українізації, такі:

- **Додавання конкретного контенту воєнного часу:** враховуючи війну в Україні, стипендіати змінили контент, щоб узгодити його з поточною ситуацією. Однією зі сфер, де це особливо помітно, є робота на курсах. Приклад цього можна знайти в модулі 2 курсу «Благополуччя та захист дітей» (4-й курс) на сторінці під назвою «Виявлення факторів ризику в наших школах». Там представлені фотографії, що нагадують про воєнний час і змушують учня замислитися над чинниками ризику (Зображення 1).

ЗРОБИ ЦЕ

Подивись на фотографії нижче. Зроби кілька нотаток у своєму щоденнику стосовно того, що ти побачив.

- Які фактори ризику для дітей та учнів ти відразу побачила/в у цих умовах?
- Які фактори ризику можуть бути приховані від очей або не показані на цих фотографіях?
- Які фактори ризику існують у твоєї школі та її околицях?

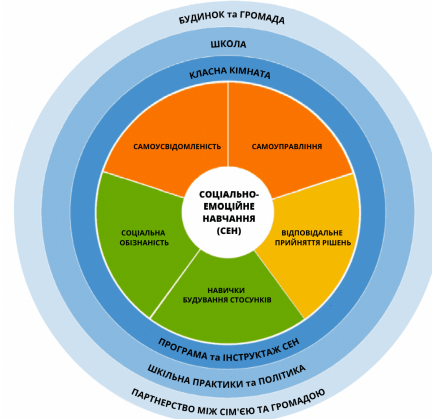

Зображення 1. Дія в курсі «Благополуччя та захист дитини», під час якого учень має визначити фактори ризику на кожній фотографії.

- **Створення абсолютно нових зображень курсу, які мали б значення для українського контексту:** у багатьох випадках це означало створення зображень (через штучний інтелект, фотографію, малюнок), а потім внесення змін, щоб переконатися, що вони підходять для цього напрямку. Нижче наведено два приклади зображень, створених спеціально для курсу (зображення 2 і 3).

Зображення 2. Українська лялька (лялька-мотанка) виготовлена з домашнього полотна членами команди проекту для включення в курс 4 «Благополуччя та захист дітей».

Зображення 3. Соціальне та емоційне навчання Колесо CASEL, відтворене стипендіатами з українським перекладом для всієї термінології. Ця графіка раніше існувала кількома мовами, але не українською.

- **Перегляд цілей курсу та їх слухних оцінок відповідно до часу та контексту:** Наприклад, у Курсі 1 вправа перетягування включає виявлення колективних, історичних та/або генераційних травм в Україні, формувальне оцінювання, створене українськими стипендіатами в рамках підготовки учнів до вивчення глибших понять (Зображення 4).

Зображення 4. Вправа перетягування в курсі 1 «Травмообізнані: практики для вихователів і вчителів», під час якої учень має пов'язати історичні події в Україні з травмами відповідних поколінь, з якими вони асоціюються.

Активність "Перетворення"

Уяви себе чарівницею/чарівником.

Зараз у тебе буде можливість повернутися до всього лихоліття, яке траплялося з нами, українським народом, упродовж багатьох століть. Для цього «перетягни» і «закрий» віконечками неприємні моменти історії, сильними сторонами нашої особистості і внутрішніми психологічними ресурсами – самотурботою, адаптивністю і т.д. У тебе все вийде.

Вір у це!

"Перетворення"

Позитивний досвід подолання стресових та травмуючих ситуацій	російське вторгнення 14р анексія Криму, війна на Донбасі	Револьюції
Травма-інформоване середовище		
Самотурбота	Буремні 90ті	Репресії
Знання з психології		
Саморефлексія	Повномасштабна війна та життя в її контексті	Аварія на ЧАЕС
Травма-інформовані практики		
люди які підтримують	ІІІ-а світова війна	Тоталітаризм
адаптивність пошакки		

Перевірити

- **Визначення відповідних перекладів словникових термінів у курсах:** Перекладам багатьох широко вживаних термінів приділяли особливу увагу, тому що і) деякі з цих термінів можна перекладати багатьма способами та ii) коли широко прийнятого терміну або перекладу ще не існує, між науковцями, практиками та іншими причетними сторонами можуть виникати дискусії щодо того, які поняття є найбільш доречними для використання в конкретних контекстах. Наступні слова викликали дискусію серед команди колег щодо відповідної контекстуалізації, і, не зважаючи на тривалі дебати між партнерами проєкту щодо найкращої термінології для використання, учасники вирішили вибрати ці переклади на основі своїх контекстуальних знань як практиків раннього дитинства:
 - **students:** *учні*
 - **very young child:** *малолітні діти*
 - **educational institution:** *заклад освіти*
 - **educator:** *вчитель*
 - **refugee trauma:** *травма біженця та переселення*
 - **intimate partner violence:** *домашнє насильство (насильство від інтимного партнера)*
 - **self-care:** *піклування про себе*
 - **quality holistic learning:** *якісний та цілісний процес навчання*
 - **social and emotional learning:** *соціальне та емоційне навчання*

- **Турбота про благополуччя викладача та самообслуговування була центральною частиною процесу спільної творчості, що стало ключем до акту редизайну курсу:** у курсі вплетені види діяльності, які викладачі можуть використовувати для регулювання власного стресу або догляду за собою. Деякі приклади цього: а) заспокійлива дихальна вправа; б) антистресовий щоденник; в) календар самообслуговування. Крім того, командні дзвінки завжди супроводжувалися перевіркою самопочуття, рівня стресу та розповіддю про заходи, які група вживала для самообслуговування під час війни в Україні.

В. Забезпечення відкритого цифрового доступу до курсів (та іншого цифрового професійного розвитку вчителів) має вирішальне значення для вчителів, які працюють в умовах переміщення та надзвичайних ситуацій.

Окремі країни, спільноти та установи мають різні технологічні можливості, освітні пріоритети та інфраструктуру, що вимагає індивідуальних рішень, коли мова йде про онлайн-навчання. Розуміння конкретних потреб і обставин кожного освітнього контексту має вирішальне значення для успішного поширення, засвоєння та впливу курсів і матеріалів професійного розвитку. Простіше кажучи, професійний розвиток учителів живе в різних просторах навчальних спільнот і в інтерактивних національних, регіональних і глобальних цифрових екосистемах. Виявлення та ознайомлення із

середовищем професійного розвитку вчителів, а особливо там, де відкриті освітні ресурси (OER), що підтримують удосконалення вчителів, є надзвичайно важливими, коли мова йде про підвищення доступності, особливо в надзвичайних ситуаціях, переміщеннях та міжрегіональних конфліктах.

Крім того, критично важливо знати, до яких ресурсів найчастіше звертаються педагоги, і слідкувати за цими інструментами в міру їх розвитку. Керуючись порадами старшого консультанта проекту в Україні д-ра Громової, команда CPL дослідила багато локальних платформ і, зрештою, співпрацювала з Prometheus, щоб перенести та розмістити курси, спочатку створені на домашній платформі Childhood Education International – більш доступній і широко відомій. Prometheus – найбільша онлайн-освітня платформа в Україні, мета якої зробити якісну віртуальну освіту доступною для кожного українця. Зараз на цьому майданчику понад 250 курсів і більше 1 800 000 студентів. Під час реалізації проекту команда побачила значне зростання кількості вступників після перенесення змісту курсу із повністю україномовним інтерфейсом на Prometheus, що є «рідним» простором для українських освітян. Це підсилює важливість доступності та використання **платформи, що вже використовується в спільноті, швидше за все, залучатимуть учасників і таким чином підтримають навчання легкодоступними способами.**

Крім того, особливою перевагою є той факт, що **курси для учасників є безкоштовними** і про це слід пам'ятати в освітньому секторі. Співробітник проекту зазначив, що в Україні є небагато доступних ресурсів для психологічної підтримки вчителів, і ті, що існують, вирізняються своєю публічністю. На завершення вона поділилася роздумами про свій досвід роботи в команді проекту: «Вони безкоштовні, підтверджені сертифікатом, мають цікавий формат і доступні для всіх учасників, незалежно від їхнього досвіду чи ролі в освітній сфері».

«В Україні не так багато доступних ресурсів щодо психологічної підтримки вчителів, і вони ще виділяються своєю доступністю. Вони безкоштовні, підтверджені сертифікатом, мають цікавий формат і доступні для всіх учасників, незалежно від їхнього досвіду чи ролі в освітній сфері».

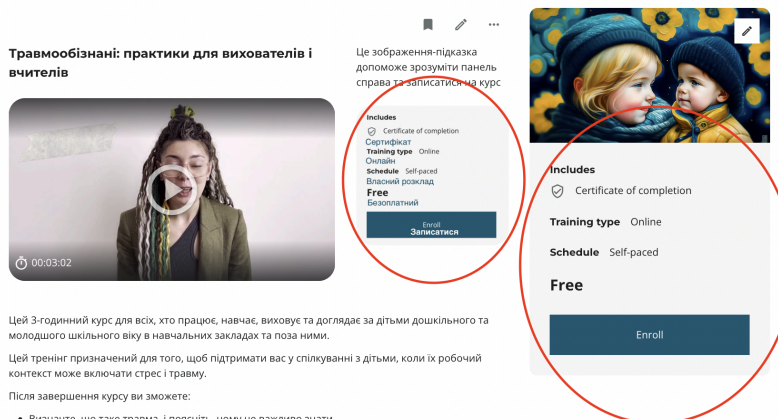
Команда також добре усвідомлювала необхідність того, щоб **курси були доступні в офлайн-форматі** через перебої з електроенергією та з'єднанням. Знаючи, що доступ і швидкість Інтернету різняться в Україні, команда проекту зробила курси доступними в текстовій версії у вигляді PDF-файлів, які можна завантажити з першої сторінки кожного курсу, щоб забезпечити доступ там, де інтернет-з'єднання обмежене. Ці PDF-файли також було завантажено на Kolibri від Learning Equality, цифрову платформу для

користувачів із низьким доступом до Інтернету для доступу та використання ресурсів офлайн. Усі чотири курси зараз доступні на цій платформі.

Г. Ідеально розробляти онлайн-курси з урахуванням модульності та портативності — отже, і адаптивності, особливо в освіті в умовах надзвичайної ситуації та переміщення.

Відкриті онлайн курси повинні бути розроблені з урахуванням мобільності та спільного використання. Наша команда дізналася, що певні об'єкти H5P можуть добре переміщуватися між різними платформами LMS, тоді як з іншими елементами курсу це зробити складніше, або вони не «перекладаються» між цифровими середовищами. Створивши курси, багаті H5P, команда проекту змогла поділитися ними з більшою кількістю користувачів у форматі своєї оригінальної концептуалізації. Одним із способів цього було досягнуто шляхом збереження багатьох інтерактивних елементів у курсах Eurekos і Prometheus шляхом використання конкретних об'єктів H5P у кожній із цих LMS. Однак ця передача не обійшлася без проблем. **Навчання, пов'язані з мобільністю курсу та передачею інформації, включають:**

- **Онлайн-курси на мобільному пристрої часто виглядають інакше, ніж на екрані комп'ютера.** Деякі платформи несумісні з мобільними пристроями. Необхідно внести зміни або адаптації до вмісту та/або форматування, щоб найкращим чином відповідати потребам мобільних пристроїв на різних платформах та ітераціях програми OER.
- **Більшість систем керування навчанням (LMS) або платформ перетинаються з мовними обмеженнями або мають певні лінгвістичні параметри, які ускладнюють багатомовне використання та/або певні вербальні програми.** Платформа Eurekos, наприклад, безпосередньо не сумісна з українською мовою, оскільки не має україномовного інтерфейсу (на час нашого використання). З цієї причини команді зі створення курсу довелося за замовчуванням використовувати кнопки меню англійською мовою під час створення курсів. Попри недоліки, було

знайдено альтернативні шляхи, такі як створення зображень із перекладеним текстом для скеровування користувача (Зображення 5).

Зображення 5. Лінгвістичний альтернативний шлях у курсах: Текст, обведений ліворуч, функціонує як мовне відхилення. Це український переклад тексту, обведений праворуч, автоматично згенерованого Eurekos англійською мовою.

- **Розробка для використання в різних контекстах має вирішальне значення.** Команда проєкту розробила та провела програму із чотирьох елементів, щоб забезпечити більшу адаптацію. Чотири курси можна вивчати в поданому порядку або в порядку, який вибере учень. І учень може вибрати курси, які найбільше відповідають його потребам. Кожен курс можна пройти за один раз, оскільки вони короткі та невеликі. Ці програми також можна легко адаптувати. Наприклад, професор університету може включити їх у семестровий курс як доповнення або запропонувати їх як постійну ПД для вчителів без перерви від роботи. **Завдяки своїй модульності та мобільності їх можна адаптувати та використовувати в екосистемі, щоб задовольнити потреби викладачів на різних етапах їхньої кар'єри, зокрема для онлайн, офлайн або змішаного навчання чи ПД.**

Г. Нестабільність освіти в умовах надзвичайної ситуації, переміщення та конфлікту вплине на швидкість і хід спільної роботи.

Створення онлайн-курсів у контексті надзвичайних ситуацій і переміщення є складною справою через нестабільний характер таких середовищ. Консультанти проєкту, стипендіати та партнери, які працювали над цим проєктом, стикалися з невизначеними умовами життя та змушені були приділяти час іншій роботі, сім'ї та особистим пріоритетам протягом усього періоду проєкту. Вони також зіткнулися з труднощами в забезпеченні постійного доступу до стабільного Інтернету, електроенергії та інших необхідних ресурсів для роботи в цифровому середовищі. Однак, незважаючи на такі труднощі, вони знайшли мету та силу в цьому проєкті. Один із співробітників проєкту зазначив: «Я зрозумів, що МОЖУ виконувати таку роботу. Я відчув натхнення. Тепер без сумніву скажу «ТАК» новим можливостям і проєктам». У своїй колективно написаній статті «Інновації в дитинстві» стипендіати зазначили, що робота на курсах налаштувала їх на важливість самообслуговування, яке покращує «психологічну стійкість вчителів у надзвичайних ситуаціях і дозволяє їм ефективніше виконувати свої обов'язки під час навчання».

Подібним, чином **педагоги в умовах надзвичайних ситуацій стикаються з багатьма перешкодами під час виконання роботи, але, тим не менш, залишаються відданими цій праці.** Постійна мобільність і непередбачуваність у контексті переміщення створює перешкоди для формування структурованої та надійної освітньої інфраструктури, впливаючи на кожен аспект шкільного навчання та викладання. Розробка та проведення онлайн-курсів не є винятком, і, як знають учасники освіти в умовах надзвичайних ситуацій і переїзду, гнучкість має важливе значення для керування графіком проєкту, одночасно дбаючи про благополуччя учасників і партнерів.

Крім того, зміни в керівництві на національному рівні, включно з міністерствами та афілійованими з міністерствами організаціями, а також на міжнародному рівні серед робочих груп і персоналу МНУО можуть вплинути на партнерство та робочі процеси

проекту. Влітку 2023 року відбулося кілька змін у керівництві освітою по всій Україні, у тому числі з нашою ключовою партнерською організацією, пов'язаною міністерством з Українським інститутом розвитку освіти (УІРО/ЮІПО). Команді проекту пощастило підтримувати комунікацію з усіма партнерами. **Незважаючи на ці зміни, що демонструють непередбачуваність і коливання освіти в надзвичайних ситуаціях, необхідно залишатися гнучкими і чуйними до партнерів і учасників у нестабільних, невизначених, складних і неоднозначних (VUCA) середовищах викладання та навчання, таких як надзвичайні ситуації та регіони, що постраждали від конфлікту.**

Д. Врахування думок викладачів-практиків і відзначення їхньої стійкості та досвіду є життєво важливим для забезпечення стабільної роботи викладачів

Визнання та повага з боку вчителя є ключовими для стимулювання мотивації педагога, професійного зростання та, зрештою, успіху учнів. Як наголошується в Глобальному звіті ЮНЕСКО про вчителів до 2024 року, який описує потенційні шляхи вирішення проблеми нестачі вчителів у всьому світі, «визнання навичок, компетенції та трансформаційного потенціалу вчителів має бути основою оцінки професії» (ЮНЕСКО, 2024). Настрої підкреслюють критичну потребу у визнанні та шануванні багатогранних здібностей педагогів. Визнання та повага до вчителів не тільки підвищує їх моральний стан, але й служить каталізатором для їхнього професійного розвитку та прагнення до професійної досконалості, що дає педагогам можливість контролювати свої методи навчання та розробку навчальних програм, а також брати участь у професійному розвитку (Вермот та ін., 2020 р.). Ці чинники слугують простором для розширення можливостей, визнання та зростання викладачів, стимулом ділитися досвідом, обмінюватися ідеями та спільно впроваджувати інновації для вдосконалення своєї професійної практики. **Завдяки цьому проекту залучені стипендіати не лише вирости професійно, але й отримали потужну спільноту підтримки, через яку вони змогли посилити свої голоси та поділитися ними з іншими.**

“Працюючи в команді, я багато чому навчився. Тепер я застосовую ці знання у своїй роботі. Ділюся ним із колегами. Це моя зброя!”

Для цих викладачів проект був мотивуючим і надихаючим, що дає багато сили. Як вони писали у статті, про яку вже згадувалося раніше, про свій досвід створення курсів: «Від роботи над цими курсами ми отримали більше авторства у власному житті, мотивацію підтримувати Україну зараз і в майбутньому». Можливість працювати в спільноті практиків була особливо потужним досвідом, оскільки багато хто працював на основі власного досвіду та знань, а не відповідав перед експертом чи авторитетом. Це

допомогло їм зайняти лідерські позиції в проекті та підсилити голоси мільйонів українців. Як пишуть у тому ж блозі: «Кожен із нас пережив не одну особисту трагедію, як

і мільйони українців навколо. У таких мільйонах ми опинилися – спільнота вчителів, вихователів і психологів, які приєдналися до команди CPL». Вони переносять свої знання у професійне життя і відчують, що можуть заохочувати до навчання інших. Як зазначив один із учасників: «Працюючи в команді, я багато чому навчився. Тепер я застосовую ці знання у своїй роботі. Ділюся ними із колегами. Це моя зброя!»

“Від роботи на цих курсах ми отримали більше авторства у власному житті, мотивації підтримувати Україну зараз і в майбутньому.”

Е. Професійне навчання – це безперервний процес протягом усього життя, який переважає над навчальними курсами та ресурсами, що є у вільному доступі.

Навчання впродовж життя є важливим для педагогів, оскільки воно дає їм змогу адаптуватися до мінливих освітніх середовищ і задовольняти різноманітні потреби учнів. Глобальна доповідь ЮНЕСКО про вчителів за 2024 рік підкреслює вирішальну роль поточних навчальних цілей у розширенні можливостей педагогів орієнтуватися у викликах сьогодення, сприймати інновації та сприяти інклюзивній та ефективній навчальній атмосфері (ЮНЕСКО, 2024). Зокрема, мислення про навчання впродовж життя пов'язане з підвищенням ефективності вчителя, а краще підготовлені вчителі, швидше за все, залишаться в професії (Kini and Podolsky, 2016). Крім того, залучаючись до навчання впродовж життя, вчителі моделюють цінність допитливості та мислення, що розвивається, для своїх учнів і сприяють їхньому власному задоволенню від роботи та розвитку кар'єри (Дей і Гу, 2007).

Особливо важлива роль технологій у навчанні вчителів протягом усього життя. Технологія забезпечує доступ до безперервного навчання та можливості для співпраці, що, у свою чергу, покращує практику викладання в класі. Загальновідомо, що онлайн-навчання – це динамічний процес, який постійно розвивається і тому він повсякчас адаптується як до змін у технологіях, так і до суспільних потреб. **З розвитком технологій і появою нових платформ онлайн-курси, такі як ті, що створені в рамках цього проєкту, повинні постійно адаптуватися, щоб вони залишалися актуальними, привабливими та ефективними.** Онлайн-курси мають бути достатньо гнучкими, щоб інтегрувати нові інструменти, адаптувати різноманітні стилі навчання та використовувати потужність нових технологій. Вони також мають бути портативними та корисними офлайн і в змішаних професійних навчальних закладах.

Контекстуальна релевантність змісту курсу відіграє вирішальну роль у його розвитку. Курси, розроблені у 2023 році, з часом розвиватимуться, особливо з огляду на те, що зараз вони доступні на різних платформах і як OER-контент для використання в різних формах і навчальних програмах. Окремі установи та викладачі можуть побажати поділитися матеріалами та адаптувати їх до власних ситуацій, включивши їх у семінари,

вебінари чи інші онлайн-курси. Вони відкриті для використання Міністерством освіти і науки України, Українським інститутом розвитку освіти, Шкільною командою реформ, Робочими групами МНПСС та ЕСД в Україні, університетами та педагогічними закладами, міжнародними та громадськими організаціями, а також регіональними та місцевими органами управління освітою. Команда CPL у Childhood Education International продовжує працювати над тим, щоб кожен педагог на будь-якому рівні був підготовлений і мав підтримку, щоб надавати якісні цілісні можливості для навчання своїм колегам – через професійний досвід – і через них – дітям і молоді по всій Україні. Команда CPL запрошує до творчого сприйняття, адаптації та впровадження відповідно до міжнародної ліцензії [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 від Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

У цьому полягає цінність відкритих онлайн ресурсів: вони надають вільний і відкритий доступ до безлічі навчальних матеріалів, сприяючи справедливим можливостям навчання для всіх, хто ними займається. Чотири україномовні курси, розроблені для цього проєкту та інших OER, запропонованих Childhood Education International та багатьма іншими організаціями та інституціями по всьому світу, відіграють важливу роль зараз і в післявоєнній Україні у сприянні розвитку нових навичок, відновленню та підтримці зростання педагога.

IV. Висновок

Результатом цього проєкту стали чотири безкоштовні, практичні та легкодоступні курси для підтримки освітянської спільноти в Україні, які стали безцінним досвідом для команди. Завдяки цій роботі стипендіати зміцнили свою впевненість і відточили багато навичок, необхідних для створення незамінних ресурсів для допомоги українським педагогам у роботі з дітьми, які потребують емоційної та психосоціальної підтримки зараз і в майбутньому. Курси створюють основу для нового покоління ресурсів, спрямованих на просування професійного розвитку освітян по всій Україні. Команда проєкту сподівається, що ці доступні ресурси будуть адаптовані, відредаговані та вдосконалені з часом, щоб узгодити їх із змінними потребами педагогів, батьків і сімей у найближчому майбутньому. Команда CPL використовує вищезазначені знання та уроки, щоб підтримувати постійне оновлення курсів і брати участь у значущих, спільних творчих проєктах, подібних до описаного тут, з метою сприяння навчанню та благополуччю, піднесенню та висвітленню досвіду, підтримці відданості та надії педагогів, які працюють у складних умовах по всьому світу.

V. Посилання та інші ресурси

Abu Amsha, O. (2022). *Digital Teacher Professional Development in Education in Displacement (EiD) Settings: Access, equity & quality*. Retrieved from <https://ceinternational1892.org/wp-content/uploads/2023/01/Digital-Teacher-Learning-in-Displacement-Report.pdf>

Interagency Network for Education in Emergencies. (n.d.). *Community of Practice*. Retrieved from <https://inee.org/community-of-practice>.

Communities Reinvented. (2021). *Developing a community charter. Collaboration for Development, World Bank*. https://collaboration.worldbank.org/content/sites/collaboration-for-development/en/groups/communities4Dev/blogs.entry.html/2021/03/30/developing_a_communitycharter-luuj.html.

Day, C., & Gu, Q. (2007). Variations in the Conditions for Teachers' Professional Learning and Development: Sustaining Commitment and Effectiveness over a Career. *Oxford Review of Education*, 33(4), 423–443. <http://www.jstor.org/stable/20462348>.

Dufour, R., Dufour, R., & Eaker, R. (2008). *Revisiting professional learning communities at work: New insights for improving schools*. Solution Tree Press.

UNHCR The UN Refugee Agency. (2023). *Emergency Appeal: Ukraine Emergency*. Retrieved from <https://www.unhcr.org>.

Gromova, Z., Makhukova, V., Syrachuk, L., & Vovkula, N. (2023). Supporting Educators' Mental Health From a Ukrainian Bomb Shelter. *Childhood Education*, 99(6), 48–53. <https://doi.org/10.1080/00094056.2023.2282894>

Gumenyuk, N. (2024). *Putin is making his plans brutally clear. The New York Times*. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2024/01/16/opinion/putin-ukraine-war.html>.

Henderson, C. (2023). *Refugee teachers: The heart of the global refugee response*. Policy Insights #02. NORRAG. Retrieved from <https://resources.norrag.org/resource/827/policy-insights-refugee-teachers-the-heart-of-the-global-refugee-response>

Pemberton-Billing, J. & R. Cooper, A. Wooten, & A. North (2002). *Design Management*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/237538213_Distributed_Design_Teams_as_Communities_of_Practice

UNESCO & International Task Force on Teachers for Education 2030. (2024). *Global report on teachers: Addressing teacher shortages and transforming the profession*. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000388832>

UNICEF. (2023). *War has hampered education for 5.3 million children in Ukraine, warns UNICEF*. (2023). Retrieved from <https://www.unicef.org>.

Vermote, B., Aelterman, N., Beyers, W., Aper, L., Buyschaert, F., & Vansteenkiste, M. (2020). The role of teachers' motivation and mindsets in predicting a (de) motivating teaching style in higher education: A circumplex approach. *Motivation and emotion*, 44, 270-294.

Woolis, D. (2018). *Sustainable Learning Framework, Advancing the UN Sustainable Development Goals Scale and Sustainability: Two Sides of the Same Coin*. Retrieved from <https://ceinternational1892.org/wp-content/uploads/2022/04/Sustainable-Learning-Framework-2018.pdf>